

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО ПІДХОДУ НА СТОРІНКАХ ВУЗІВСЬКОЇ ПРЕСИ

Результати наукового пошуку дозволяють стверджувати, що персоналізований підхід є важливим компонентом особистісного підходу в педагогіці. Названий підхід, спираючись на вихідні теоретичні положення про особистість, передбачає не тільки особистісну орієнтацію педагогічної діяльності, а й акцентує увагу на необхідності реалізації потреби людини здобути представленість у життєдіяльності інших, проявитися в суспільному житті, виступити в ньому як особистість [1, с. 245].

Зазначимо, що поняття персоналізації в такому значенні було введено до наукового обігу А. Петровським та В. Петровським. В основу концепції персоналізації названі вчені поклали принцип «відображеної суб'єктності», що передбачає ідеальну представленість однієї людини в життєвій ситуації іншої, тобто особистістю здійснюється зміна життєдіяльності оточення, здійснюються внески і їх прийняття оточенням, і тим самим ствердження свого інобуття в інших людях [2; 3]. Саме цей процес і результат зберігання суб'єкта в інших людях, його ідеальної представленості і продовження в них «внесків» В. Петровський і А. Петровський визначали як персоналізацію.

Вивчення наукової літератури з проблеми дослідження [1-3] дозволяє констатувати, що персоналізований підхід будується на гіпотезі про наявність у індивіда особливої потреби – бути особистістю. Ця потреба забезпечує активне включення індивіда в систему соціальних зв'язків, але разом із тим вона і детермінована зв'язками, які складаються об'єктивно суспільними відносинами незалежно від волі індивіда. Прагнучи через активну участь у спільній діяльності привнести своє «Я» у свідомість, почуття і волю інших людей, залучаючи їх до своїх інтересів і побажань, досягаючи в цьому успіху, людина задовольняє цим потребу бути особистістю (за А. Петровським – потребу в персоналізації). Проте задоволення потреби, у свою чергу, породжує потребу більш високого порядку, і процес стає незавершеним, продовжуючись або в розширенні об'єктів персоналізації, появі нових і нових індивідів, у яких прагне

зберегти даний індивід, або в поглибленні цього процесу, тобто в підвищенні значущості своєї особистості в житті й діяльності інших людей [1, с. 249].

Отже, суспільна необхідність персоналізації очевидна, як очевидна і її необхідність у сфері педагогіки. Без цього зникає, стає неможливим зв'язок між поколіннями, зв'язок між учителем і учнями, коли вихованець вбирає в себе не тільки знання, що його передають, але й особистість того, хто передає. Персоналізація педагогічної взаємодії передбачає сприйняття вчителя учнем не лише як носія певних знань, а насамперед як особистість, людину, яка має власну життєву й професійну позицію й допомагає своїм вихованцям у їхньому особистісному зростанні.

Особливої значущості персоналізований підхід набуває у вищій школі, де провідна роль у формуванні особистості майбутнього фахівця, його світогляду, професійних якостей належить викладачу. Основним шляхом персоналізації особистості викладача безумовно є його особистісно-професійна діяльність, що передбачає безпосередню взаємодію в системі «викладач-студент», «викладач-група студентів», «викладач-викладач» тощо. Успішність персоналізації за таких умов визначається низкою чинників, серед яких:

- гуманістична спрямованість викладача, що передбачає вияв поваги до іншої особистості, створення умов для її розвитку й саморозвитку, реалізації власного потенціалу;

- зростання авторитету, розвиток професійно-педагогічної компетентності, що передбачає формування таких властивостей його особистості, сукупність яких при достатньо високому рівні розвитку зумовлює успішний вплив на іншу людину з метою формування в неї потреби до самовдосконалення;

- виявлення і реалізація особистісно-професійного потенціалу викладача, його внутрішніх і зовнішніх джерел розвитку;

- усвідомлення викладачем необхідності самопізнання, спрямованого на повну самоактуалізацію себе як особистості й професіонала.

Одним із резервів персоналізації особистості викладача ВНЗ слугує вузівська преса, яка, реалізуючи комунікативну, інформативну, проповідницьку, ціннісно-орієнтовну функції, здійснює персоналізуючі

впливи в першу чергу на професорсько-викладацький склад і студентську молодь. Висвітлюючи професійно-педагогічний досвід кращих представників вишу, їх здобутки і звершення, шлях до суспільного й професійного визнання, вузівська преса забезпечує ідеальну представленість особистості викладача в життєдіяльності тих людей, які його оточують, сприяє трансляції особистісних якостей окремого представника вишу, продовжуючи у такий спосіб його «інобуття» в інших людях.

Прикладом реалізації вузівською пресою персоналізованого підходу слугує видавнича діяльність газети «Учитель» Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Газета має авторитет, користується довірою та любов'ю у багатотисячного університетського колективу. Її читацьку аудиторію складають студенти, професори, викладачі, а також працівники адміністративно-господарчої частини. Окрім цього, газету просять надсилати до шкіл міста й області, бо на її сторінках значна увага приділяється висвітленню передового педагогічного досвіду кращих учителів (випускників університету), друкуються кращі учнівські твори про улюблених наставників.

Підкреслимо, що виконуючи роль «літописця» університетського життя, газета «Учитель» приділяє особливу увагу персоналізації особистості викладача вишу. Цьому сприяє започаткування на її сторінках таких рубрик, як «Актуальна думка», «Постаті», «Наші колеги», «Компетентний погляд професіонала», «Педагогічні династії», «Обличчям до обличчя» тощо[4]. Так, у межах рубрики «Постаті» перед читачами постав портрет Х. Роммеля (1781-1859) – першого директора педагогічного інституту; відбулося знайомство з В.О. Повхом (1906-1997) – педагогом-професіоналом, який поєднував у собі рідкісні якості організатора й виконавця, науковця й практика; читачі пізнали витоки професіоналізму й педагогічної майстерності завідувачів кафедри педагогіки професорів А.І. Зільберштейна (1897-1984), І.Т. Федоренка (1908-1982) тощо.

Рубрика «Наші колеги» знайомить читачів з яскравими постатями вишу, які сумлінною працею, особистісними й професійними якостями сприяли

розбудові вищої педагогічної освіти. Серед них Е.А. Варшавська («Музика її доля»), Г.С. Надточій («У житті природи – моє життя»), О.В. Джежелей («На шляху від «А» до «Я»), Л.А. Лисиченко («Віват Вам, королево філології!»), М.А. Кузнецов («Психологія як спосіб життя») тощо.

Непересічне значення в контексті реалізації персоналізованого підходу має й рубрика газети «Учитель» під назвою «Обличчям до обличчя», яка містить інтерв'ю з викладачами університету, що набули особливих, особистісних властивостей у ході свого індивідуального розвитку завдяки соціально-значущим діям прямо й опосередковано здійснюють вплив на інших людей. Наприклад, замітка «Праця – моя релігія», містить інтерв'ю з одним із лауреатів почесного звання «Людина року – 1996», доктором філологічних наук, професором сектору світової літератури М.Ф. Гетьманцем», який працює у виші з 1953 р.; замітка «Все починається з родини» подає роздуми про становлення майбутнього педагога Вченого, Вихователя, Вчителя, Жінки, Матері В.І. Лозової; замітка «Жінка, що випромінює щастя» розкриває секрети успішної людини – Н.В. Тучиної, к. пед. н., проф., декана факультету іноземної філології.; замітка «Робити добро – це моє кредо» характеризує життєвий девіз, якого дотримується чинний ректор університету акад. І.Ф. Прокопенко.

Оскільки персоналізм визначає особистість «вищою цінністю буття» редакція газети «Учитель» спрямовує свої зусилля на пропагування тих морально-духовних цінностей, які сповідували й сповідують кращі представники вишу. Цьому сприяють матеріали рубрики «Педагогічні династії», як-от: «Службовий роман зі щасливим кінцем» (про подружжя Гогіних); «Золота пара університету» (проф. С.І. Дорошенко та доцент Г.О. Васильєва); «Минуле, сьогодні та майбутнє педагогічної династії Стаканкових», «Все у нас вийде» (подружжя Гриньових, долі яких поєднала школа).

Отже, проведені дослідження дає підстави для таких висновків:

- персоналізація в сучасних наукових дослідженнях тлумачиться як процес, у результаті якого суб'єкт здобуває ідеальну представленість у життєдіяльності інших людей і може виступати в суспільному житті як особистість. З огляду на

це, сутність персоналізації полягає в дійових перетвореннях інтелектуальної та афективно-потребної сфери особистості іншої людини, які відбуваються в результаті діяльності індивіда;

- персоналізація особистості викладача вишу здійснюється як правило в природних умовах навчально-виховного процесу через систему суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Проте, потужні важелі персоналізації особистості викладача вишу має і вузівська преса. Висвітлюючи професійно-педагогічний досвід кращих представників вишу, їх здобутки і звершення, шлях до суспільного й професійного визнання, вузівська преса забезпечує ідеальну представленість особистості викладача в життєдіяльності тих людей, які його оточують, сприяє трансляції особистісних якостей окремого представника вишу, продовжуючи у такий спосіб його «інобуття» в інших людях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наукові підходи до педагогічних досліджень: колективна монографія / За ред. В.І. Лозової. – Х. : Вид-во Віровець А.П. «Апостроф», 2012. – 348 с.
2. Петровский А.В. Основы теоретической психологии / А.В. Петровский, М.Г. Ярошевский. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 528 с.
3. Петровский В.А. Личность в психологии: парадигма субъектности / В.А. Петровский. – Ростов-на-Дону, 1996. – 512 с.
4. «Учитель»: Люди. Факти. Події: Зб. матеріалів газети «Учитель» ХНПУ імені Г.С. Сковороди / Укл. О.І. Артюх, І.А. Бикова, О.В. Варенікова, О.П. Карпенко. – Х. : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2011. – 257 с.